

Η Νοσοκομειακή Οδοντιατρική στο εξωτερικό

Ιωάννης Φανδρίδης*

Η Νοσοκομειακή Οδοντιατρική (Ν.Ο.) είναι η άσκηση της Οδοντιατρικής στο νοσοκομείο. Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό τη παρουσίαση της Ν.Ο. στις διάφορες χώρες του εξωτερικού μέσα από υπάρχουσες αναφορές στην έντυπη βιβλιογραφία και το διαδίκτυο.

Στη κάθε χώρα η Ν.Ο. είναι παρούσα σε άλλοτε άλλο βαθμό. Υπάρχουν χώρες όπως οι ΗΠΑ, η Νέα Ζηλανδία, η Αυστραλία, η Μεγάλη Βρετανία, η Βραζιλία και ο Καναδάς που προπορεύονται. Στη συνέχεια υπάρχει η μεγάλη πλειοψηφία των χωρών όπου η Ν.Ο. είναι ανεπτυγμένη σε ενδιάμεσο βαθμό. Και τέλος υπάρχουν και κάποιες χώρες όπου απουσιάζει.

Το αντικείμενο των νοσοκομειακών οδοντιατρικών τμημάτων (Ν.Ο.Τ.) ανά τον κόσμο είναι κατά κύριο λόγο η παροχή οδοντιατρικής φροντίδας σε εσωτερικούς ή εξωτερικούς ασθενείς με γενικά νοσήματα και σε άτομα με ειδικές ανάγκες. Στους ασθενείς αυτούς οι προηγμένες στη Ν.Ο. χώρες παρέχουν όλο το φάσμα της οδοντοστοματικής περίθαλψης (επανορθωτικό, προσθετικό, ορθοδοντικό κλπ) τόσο σε επίπεδο γενικής όσο και εξειδικευμένης οδοντιατρικής. Μία δεύτερη σημαντική προσφορά τους είναι ότι παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες σε άτομα που τους παραπέμπονται ή και θεραπευτικές αν πρόκειται για ιδιαίτερα δύσκολες ή εξειδικευμένες οδοντιατρικά περιπτώσεις. Τρίτον, τα Ν.Ο.Τ. σε αρκετές χώρες συμμετέχουν ενεργά στην εκπαίδευση των φοιτητών της Οδοντιατρικής και Ιατρικής, ενώ σε κάποιες έχουν και θέσεις εκπαιδευομένων στη Ν.Ο. οδοντιάτρων.

Η Νοσοκομειακή Οδοντιατρική είναι μέχρι σήμερα αναγνωρισμένη ως ειδικότητα (με τις ονομασίες Hospital Dentistry, Special Care Dentistry ή Special Needs Dentistry) στην Νέα Ζηλανδία, Βραζιλία, Αυστραλία και σε μερικές πολιτείες του Καναδά.

Οι μεταπτυχιακές σπουδές στη Ν.Ο. στις χώρες όπου αυτές υπάρχουν έχουν τη μορφή είτε ενδο-νοσοκομειακών (πχ. General practice residency σε ΗΠΑ και Καναδά) είτε πανεπιστημιακών προγραμμάτων (πχ. Master σε Μεγάλη Βρετανία και Νέα Ζηλανδία)

Τέλος, παρά τις υπάρχουσες αντιξοότητες (οικονομικές κυρίως) σημαντικό και αισιόδοξο για το μέλλον της ανά τον κόσμο Ν.Ο. είναι το γεγονός ότι έχει συνειδητοποιηθεί η μοναδικότητα και η αξία που έχει το αντικείμενο και η προσφορά της καθώς και η αυξανόμενη ζήτηση των υπηρεσιών της.

ελληνική νοσοκομειακή οδοντιατρική 2: 15-21, 2009

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Νοσοκομειακή Οδοντιατρική (Ν.Ο.) είναι η άσκηση της Οδοντιατρικής στο νοσοκομείο. Οι ασθενείς της εί-

Λέξεις κλειδιά: Νοσοκομειακή Οδοντιατρική, ξένες χώρες, εξωτερικό, Νοσοκομειακά Οδοντιατρικά Τμήματα.

* Διευθυντής, Οδοντιατρικό Τμήμα - Ειδική Μονάδα ΑμΕΑ Γ.Ν. «Ασκληπιείο Βούλας», Δρ Οδοντιατρικής.

Ίδρυμα προέλευσης

Οδοντιατρικό Τμήμα - Ειδική Μονάδα οδοντοθεραπείας ενηλίκων ΑμΕΑ υπό γενική αναισθησία Γ.Ν. «Ασκληπιείο Βούλας».

Ανακοινώθηκε στην Ημερίδα της Ελληνικής Εταιρείας Νοσοκομειακής Οδοντιατρικής, Αθήνα, 10-4-2010.

τε είναι εξωτερικοί ή νοσηλευόμενοι έχουν ανάγκη η οδοντιατρική φροντίδα τους, λόγω των σοβαρών προβλημάτων γενικής υγείας που κατά κανόνα παρουσιάζουν, να γίνεται σε ένα νοσοκομειακό οδοντιατρικό τμήμα (Ν.Ο.Τ.) καθ' ότι εκεί υπάρχει η κατάλληλη υποδομή και εμπειρία καθώς και η δυνατότητα ιατρικής συνδρομής.

Στα νοσοκομεία του Ε.Σ.Υ. στη χώρα μας, οι υπηρετούντες νοσοκομειακοί οδοντίατροι προσφέρουν επί μία εικοσιπενταετία και πλέον ένα σημαντικότερο ιατρικό και κοινωνικό έργο σε ένα δύσκολο και απαιτητικό αντικείμενο.

Τι γίνεται όμως με τη Ν.Ο. στο εξωτερικό; Τι υπάρχει, πού στοχεύει, και τι προσφέρει;

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η γνωριμία με τη Ν.Ο. άλλων χωρών μέσα από υπάρχουσες αναφορές στην έντυπη βιβλιογραφία και το διαδίκτυο.

Επαγγελματικό θέμα

Στη συνέχεια, επειδή κάθε χώρα αναφέρεται ξεχωριστά, θα υπάρχουν συχνά κοινές πληροφορίες που θα επαναλαμβάνονται. Επίσης σε κάθε χώρα παρατίθενται μόνο οι πληροφορίες που ευρέθησαν, οι οποίες σε μερικές είναι πληρέστερες απ ό,τι σε άλλες.

A. Η ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΗ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

1) Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Στις ΗΠΑ το 1792 προσελήφθη σε ένα θεραπευτικό της ίδρυμα ο πρώτος οδοντίατρος.

Έως το 1900 η Ν.Ο. παρείχε μόνο υπηρεσίες χειρουργικής του στόματος χωρίς οδοντοθεραπευτικές ή προσθετικές παροχές. Το 1901 το Γενικό Νοσοκομείο της Φιλαδέλφειας έγινε το πρώτο με οδοντιατρικό τμήμα που παρείχε υπηρεσίες γενικής οδοντιατρικής και πρόγραμμα εκπαίδευσης στη Ν.Ο. Το 1920 η Ν.Ο. εισάγεται στα στρατιωτικά νοσοκομεία και μέχρι το 1936 ιδρύονται είκοσιένα Ν.Ο.Τ. Το 1998 τα Ν.Ο.Τ. φθάνουν τα χίλια ενώ σήμερα είναι πολλαπλάσια τούτων σε αριθμό καθότι υπάρχουν σε πάνω από τα μισά νοσοκομεία των ΗΠΑ¹.

Ένα χαρακτηριστικό της χώρας αυτής είναι ότι έχει ένα ιδιαίτερα μεγάλο αριθμό Ιατρικών σχολών κοντά στις οποίες συνυπάρχει αρκετές φορές και Οδοντιατρική σχολή. Σε κάθε περιοχή λοιπόν που υπάρχει ένα τέτοιο εκπαιδευτικό συγκρότημα αυτό συνδέεται αναπόσπαστα και συνεργάζεται με ένα αριθμό νοσοκομείων. Τα νοσοκομεία αυτά συμμετέχουν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα των σχολών και, είτε τιτλοφορούνται ως πανεπιστημιακά (university hospitals) είτε όχι, χαρακτηρίζονται συνοδικά ως εκπαιδευτικά νοσοκομεία (teaching hospitals). Σε αυτά εργάζονται και πανεπιστημιακοί λειτουργοί. Τα μεγαλύτερα Ν.Ο.Τ. ευρίσκονται στα εκπαιδευτικά νοσοκομεία ενηλίκων ή παιδών της χώρας, τα περισσότερα όμως απαντώνται σε μη εκπαιδευτικά γενικά νοσοκομεία

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι πάνω από ενενήντα Ιατρικές σχολές των ΗΠΑ, παρότι δεν συνυπάρχει Οδοντιατρική σχολή, έχουν στα εκπαιδευτικά τους νοσοκομεία οδοντιατρικά τμήματα, αναγνωρίζοντας έτσι το πόσο σημαντικά είναι τα τμήματα αυτά για την ολοκληρωμένη εκπαίδευση των φοιτητών τους².

Όσον αφορά το προσωπικό των Ν.Ο.Τ., σε αυτά υπηρετούν συνήθως ένας μεγάλος αριθμός νοσοκομειακών οδοντιάτρων σε θέσεις πλήρους ή συχνότερα μερικής απασχόλησης. Οι περισσότεροι είναι γενικοί οδοντίατροι αλλά υπάρχουν και αρκετοί ειδικοποιημένοι (περιοδοντολόγοι, ορθοδοντικοί, παιδοδοντίατροι, στοματολόγοι, προσθετολόγοι και άλλοι)³. Τα Ν.Ο.Τ. των εκπαιδευτικών νοσοκομείων έχουν στο δυναμικό τους και εκπαιδευμένους στη Ν.Ο. οδοντίατρος. Το προσωπικό συμπληρώνουν συνήθως οι βοηθοί οδοντιάτρου, νοσηλεύτες, οδοντοτεχνίτες, γραμματείς και οι dental hygienists που επικεντρώνονται κυρίως στον τομέα της πρόληψης⁴.

Κλινικά, το κύριο αντικείμενο των Ν.Ο.Τ. είναι η παροχή οδοντιατρικής φροντίδας σε εσωτερικούς ή εξωτερι-

κούς ασθενείς με γενικά νοσήματα και σε άτομα με ειδικές ανάγκες. Στους ασθενείς αυτούς παρέχουν όλο το φάσμα της οδοντοστοματικής περίθαλψης (επανορθωτικό, προσθετικό, προληπτικό, ορθοδοντικό κλπ) τόσο σε επίπεδο γενικής όσο και εξειδικευμένης οδοντιατρικής⁵. Κοινωνικές ομάδες που επίσης περιθάλπονται είναι τα πολύ ηλικιωμένα άτομα και οι έγκυοι. Άλλη σημαντική παροχή είναι η συμβουλευτική βοήθεια που παρέχουν σε παραπεμπόμενους ασθενείς από τα άλλα ιατρικά τμήματα του νοσοκομείου ή από τους ιδιώτες, μία παροχή που προεξάρχει σε εκείνα των εκπαιδευτικών νοσοκομείων⁶. Πολλές φορές μάλιστα παρέχουν τις θεραπευτικές τους υπηρεσίες και στο γενικό πληθυσμό, ιδιαίτερα τις εξειδικευμένες⁴. Το αντικείμενο σε μερικά τμήματα επεκτείνεται και σε τομείς όπως τα εμφυτεύματα και η γναθοπροσωπική προσθετική. Διαθέτουν κλίνες και χειρουργείο για οδοντοθεραπεία με γενική αναισθησία ή με καταστολή. Επίσης συχνά διαθέτουν και φορητή οδοντιατρική μονάδα για κατ οίκον νοσηλεία χρόνιων ασθενών¹.

Ειδικότερα, τα Ν.Ο.Τ. παιδιατρικών νοσοκομείων παρέχουν πλήρη οδοντιατρική φροντίδα σε παιδιά με γενικά νοσήματα και σε ΑμΕΑ. Στα περιστατικά τους πολλές φορές συμπεριλαμβάνονται και υγιή παιδιά με ιδιαίτερες ή εξειδικευμένες οδοντιατρικές ανάγκες στα οποία παρέχεται συμβουλευτική ή και θεραπευτική φροντίδα. Στο προσωπικό τους προεξάρχουν οι παιδοδοντίατροι και οι ορθοδοντικοί³.

Εκπαιδευτικά, στα Ν.Ο.Τ. των εκπαιδευτικών κυρίως νοσοκομείων ενηλίκων ή παιδών υπάρχουν θέσεις εκπαιδευομένων στη Ν.Ο. οδοντιάτρων μέσα από ένα μονοετές ή διετές μεταπτυχιακό πρόγραμμα που ονομάζεται general practice residency. Ο εκπαιδευόμενος συμμετέχει με αμοιβόμενη εργασία πλήρους απασχόλησης σε όλες τις δραστηριότητες του τμήματος, το οποίο ευρίσκεται συνήθως και σε καθημερινή 24ωρη εφημερία. Επιπλέον παρακολουθεί για κάποιο χρονικό διάστημα και τις δραστηριότητες άλλων κλινικών, όπως της παθολογικής, γναθοχειρουργικής, αναισθησιολογικής, αιματολογικής, ακτινολογικής και ΩΡΛ. Μερικές φορές η εκπαίδευση του μπορεί να παραταθεί και με ένα επιπλέον έτος για περαιτέρω εξειδίκευση σε τομείς όπως η οδοντιατρική αναισθησιολογία και η στοματολογία. Στις ΗΠΑ, η εξειδίκευση στη Ν.Ο. (Hospital Dentistry ή αλλιώς ονομαζόμενη Special Needs Dentistry) βασίζεται στην εκπαίδευση που παρέχουν τα ενδονοσοκομειακά αυτά προγράμματα, που διαθέτουν σήμερα πάνω από χίλιες θέσεις⁷. Είναι χαρακτηριστικό ότι για να διεκδικήσει ένας οδοντίατρος μία νοσοκομειακή σταδιοδρομία απαραίτητη προϋπόθεση είναι είτε να έχει τελειώσει το ανωτέρω πρόγραμμα ή να κατέχει μία άλλη οδοντιατρική ειδικότητα.

Τα Ν.Ο.Τ. των εκπαιδευτικών νοσοκομείων συμμετέχουν επίσης ενεργά και στην εκπαίδευση των προπτυχιακών φοιτητών της Οδοντιατρικής και της Ιατρικής (με κλινική παρακολούθηση και σεμινάρια), των ειδικευομένων ιατρών καθώς και των ιδιωτών οδοντιάτρων και ιατρών (με προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης)^{2,4}.

Τέλος στις ΗΠΑ, ένα ακόμα ιδιαίτερο στοιχείο είναι ότι

υπάρχει και ένας μεγάλος αριθμός ιδιωτών οδοντιάτρων που έχουν το δικαίωμα, κυρίως λόγω της εκπαίδευσης και της εμπειρίας τους, να προσέρχονται όποτε το θελήσουν και να παρέχουν οι ίδιοι νοσοκομειακές οδοντιατρικές υπηρεσίες σε ασθενείς τους σε νοσοκομεία της περιοχής τους.

Συνολικά λοιπόν υπολογίζεται ότι σήμερα περίπου 40.000 οδοντίατροι, το ένα τέταρτο δηλαδή των οδοντιάτρων των ΗΠΑ, είναι μέλη του ιατρικού προσωπικού τουλάχιστον ενός νοσοκομείου¹.

2) Καναδάς

Στο Καναδά συναντάται ένα παρόμοιο σύστημα νοσοκομειακής οδοντιατρικής με εκείνο των ΗΠΑ. Οι πληροφορίες που ευρέθησαν αναφέρονται κατά κανόνα σε μεγάλα οδοντιατρικά τμήματα εκπαιδευτικών νοσοκομείων (ενηλίκων ή παιδών). Σε αυτά εργάζονται γενικοί αλλά και ειδικευμένοι σε διάφορους τομείς νοσοκομειακοί οδοντίατροι. Η πλειοψηφία των ειδικευμένων είναι συνήθως και πανεπιστημιακοί. Περιθάλπουν κυρίως ασθενείς με γενικά νοσήματα και ειδικές ανάγκες στους οποίους παρέχουν πλήρη οδοντιατρική φροντίδα. Επιπλέον, παρέχουν και εξειδικευμένες οδοντιατρικές παροχές (πχ. προσθετική επί εμφυτευμάτων κλπ), ενώ αντιμετωπίζουν και τα επείγοντα σε 24ωρη συνήθως εφημερία.

Το ίδιο συμβαίνει και στα νοσοκομεία παιδών, όπου κατά προτεραιότητα παρέχεται όλο το φάσμα της οδοντιατρικής περίθαλψης σε παιδιά με γενικά νοσήματα ή αναπηρίες ενώ πολλές φορές περιθάλπονται και υγιή. Διαθέτουν γενικούς και ειδικευμένους οδοντίατρους (παιδοδοντίατρους, ενδοδοντιστές, περιοδοντολόγους, ορθοδοντικούς κλπ).

Και εδώ τα Ν.Ο.Τ. των εκπαιδευτικών νοσοκομείων συνεργάζονται με τις αντίστοιχες σχολές και επιτελούν σημαντικό εκπαιδευτικό έργο σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο. Επιπλέον, διαθέτουν συνήθως και θέσεις εκπαιδευομένων στη Ν.Ο. οδοντιάτρων στο ενδο-νοσοκομειακό μεταπτυχιακό πρόγραμμα *general practice residency*⁸. Σε μερικές πολιτείες του Καναδά, όπως η Alberta, η Ν.Ο. (Hospital dentistry) είναι αναγνωρισμένη ειδικότητα⁷.

3) Βραζιλία

Η Βραζιλία ήταν στους πρωτοπόρους (το 2001) που αναγνώρισε ως ειδικότητα την *Special Care Dentistry*, κάτι που μέχρι σήμερα έχουν κάνει λίγες ακόμα χώρες είτε ως *Special Needs Dentistry* ή ως *Hospital Dentistry*. Το αντικείμενο τους είναι η οδοντιατρική φροντίδα των ατόμων με σωματικά, νοητικά και ψυχικά νοσήματα ή αναπηρίες⁷. Σε διάφορα σημεία της χώρας λειτουργούν αρκετά προγράμματα για τη λήψη της ειδικότητας αυτής με δυνατότητα να εκπαιδεύουν 132 νέους ειδικευμένους οδοντίατρους κάθε 18 μήνες. Το 2007 υπήρχαν 292 ειδικευμένοι σε αυτή οδοντίατροι που ήταν ανομοιομορφα κατανεμημένοι γεωγραφικά. Τέλος, μαθήματα πάνω στο αντικείμενο αυτό περιλαμβάνονται και σε προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα των Οδοντιατρικών σχολών της^{7,9}.

B. Η ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΗ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Στις χώρες της Ευρώπης η Ν.Ο. είναι παρούσα στη καθεμία σε άλλοτε άλλο βαθμό.

Συνολικά υπάρχουν περί τους 5100 νοσοκομειακούς οδοντίατρους (το 1.5% του συνολικού δυναμικού), μη συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών νοσοκομειακών οδοντιάτρων. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε νοσοκομεία όλων σχεδόν των χωρών υπηρετούν οδοντίατροι σε έμμηστη θέση. Οι περισσότερες από τις παρατιθέμενες στη συνέχεια πληροφορίες αναφέρονται στο φυλλάδιο (του 2008) του Συμβουλίου των Ευρωπαίων Οδοντιάτρων (CED), ενός αντιπροσωπευτικού οργανισμού του οδοντιατρικού επαγγέλματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση¹⁰. Τα αριθμητικά στοιχεία παρότι μπορεί να έχουν μέχρι σήμερα μεταβληθεί αναφέρονται για συγκριτικούς λόγους.

1) Μεγάλη Βρετανία

Παραδοσιακά στη χώρα αυτή η παρουσία της Ν.Ο. είναι έντονη με 2000 υπηρετούντες νοσοκομειακούς οδοντίατρους. Ο ρόλος των Ν.Ο.Τ. είναι θεραπευτικός και συμβουλευτικός. Στοχεύουν αφενός στη πλήρη οδοντιατρική περίθαλψη των εσωτερικών και εξωτερικών ασθενών με γενικά νοσήματα ή αναπηρίες των οποίων όμως η οδοντοθεραπεία να χρήζει νοσοκομειακού περιβάλλοντος. Αφετέρου παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες και θεραπεία σε ιδιαίτερα δύσκολες οδοντιατρικά περιπτώσεις που παραπέμπονται από ιδιώτες. Οι προσφερόμενες υπηρεσίες εκτείνονται σε όλο το φάσμα της επανορθωτικής οδοντιατρικής (περιλαμβανομένης και της προσθετικής), της μικράς χειρουργικής του στόματος, της παιδοδοντίας και της ορθοδοντικής¹¹. Στελεχώνονται με γενικούς και ειδικευμένους οδοντίατρους πλήρους ή μερικής απασχόλησης¹².

Στα γενικά νοσοκομεία δεν παρέχεται οδοντιατρική περίθαλψη στον υπόλοιπο γενικό πληθυσμό, ο οποίος παραπέμπεται από αυτά σε *Dental Hospitals*, σε ξεχωριστά δηλαδή δημόσια θεραπευτικά ιδρύματα αποτελούμενα από οδοντιατρικές κλινικές. Τα *Dental Hospitals* ευρίσκονται επίσης σε στενή συνεργασία και με μία Οδοντιατρική σχολή παρέχοντας κλινική εκπαίδευση στους φοιτητές της (προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς). Αν και ο κύριος προσανατολισμός τους είναι ο εκπαιδευτικός, επιτελούν συγχρόνως και ένα μεγάλο κλινικό έργο γενικής και εξειδικευμένης οδοντιατρικής (τακτικής ή επείγουσας) στον γενικό πληθυσμό αλλά και σε άτομα με αναπηρίες ή γενικά νοσήματα, τόσο σε δημόσιο όσο και σε ιδιωτικό επίπεδο¹¹. Έχουν τη δυνατότητα οδοντοθεραπείας με καταστολή και με γενική αναισθησία, δεν έχουν όμως εσωτερικούς ασθενείς. Εκτός από τη Μεγάλη Βρετανία *Dental Hospitals* υπάρχουν και σε άλλες χώρες του κόσμου (όπως στην Ιρλανδία, στην Αυστραλία κλπ.). Στις περισσότερες οδοντιατρικές σχολές της Μεγάλης Βρετανίας η εκπαίδευση στη *Special Needs Dentistry* υστερεί σε προπτυχιακό επίπεδο. Υπάρχουν όμως σε τρία πανεπιστήμια της μεταπτυχιακά προγράμματα (*Master*) για εξειδίκευση σε αυτή, όπως τα μονοετή στο

Επαγγελματικό θέμα

Kings College και στο Eastman Dental Institute^{7, 13}.

2) Γαλλία

Στη Γαλλία υπηρετούν 250 νοσοκομειακοί οδοντίατροι σε πανεπιστημιακά ή μη νοσοκομεία της χώρας με σχέση πλήρους ή μερικής απασχόλησης. Ειδικότερα, στις μεγάλες πόλεις υπάρχουν μεγάλα πανεπιστημιακά νοσοκομειακά κέντρα (Centres Hospitalier Universitaires), στα οποία συνήθως ανήκουν πολλά νοσοκομεία, Ιατρική και Οδοντιατρική σχολή. Τα Ν.Ο.Τ. τους παρέχουν όλο το φάσμα της γενικής και εξειδικευμένης Οδοντιατρικής (επανορθωτική, προσθετική, παιδοδοντία, ορθοδοντική, εμφυτεύματα, γναθοπροσωπική προσθετική κλπ) σε εσωτερικούς ή εξωτερικούς ασθενείς. Τα ανωτέρω παρέχονται από νοσοκομειακούς οδοντίατρος ή από πανεπιστημιακούς - νοσοκομειακούς οδοντίατρος ή από φοιτητές. Επίσης συμμετέχουν στη προπτυχιακή και μεταπτυχιακή εκπαίδευση των φοιτητών. Οδοντιατρικά τμήματα υπάρχουν και σε νοσοκομεία κέντρων που δεν διαθέτουν Οδοντιατρική σχολή.

Τέλος, και σε μερικά επαρχιακά νοσοκομεία της Γαλλίας υπάρχουν Ν.Ο.Τ. που παρέχουν υπηρεσίες γενικής οδοντιατρικής¹⁰.

3) Σουηδία

Διαθέτει περί τους διακόσιους νοσοκομειακούς οδοντίατρος, οι οποίοι εργάζονται στα νοσοκομεία της χώρας ως έμμισθοι δημόσιοι λειτουργοί με δυνατότητα εργασίας και εκτός νοσοκομείου. Τα Ν.Ο.Τ. παρέχουν περίθαλψη σε άτομα με γενικά νοσήματα και ΑμΕΑ¹⁴. Η οδοντοθεραπεία τους εάν χρειαστεί μπορεί να γίνει και υπό γενική αναισθησία ή καταστολή με πρωτοξείδιο του αζώτου. Η καταστολή μπορεί να χορηγηθεί από τον νοσοκομειακό οδοντίατρο μόνο εάν κατέχει επίσημη μεταπτυχιακή εκπαίδευση¹⁵. Γενικά, οι Σκανδιναβικές χώρες θεωρούνται ως οι πλέον προηγμένες στην φροντίδα των ΑμΕΑ. Χαρακτηριστικό είναι ότι υπάρχουν δύο ειδικά κέντρα στη Σουηδία, ένα στη Φινλανδία και ένα στη Δανία για τη πολύπλευρη αντιμετώπιση των ατόμων με σπάνιες παθήσεις⁷.

4) Φινλανδία

Υπηρετούν 72 νοσοκομειακοί οδοντίατροι (γενικοί και εξειδικευμένοι) ως έμμισθοι δημόσιοι λειτουργοί με δυνατότητα εργασίας και εκτός νοσοκομείου. Παρέχουν γενική οδοντιατρική φροντίδα σε εσωτερικούς ασθενείς, επεμβάσεις μικρής χειρουργικής στόματος καθώς και εξειδικευμένες οδοντιατρικές παροχές¹⁰.

5) Νορβηγία

Η Ν.Ο. δεν είναι ιδιαίτερα οργανωμένη, γι' αυτό και υπηρετούν λίγοι νοσοκομειακοί οδοντίατροι χωρίς να κατέχουν επίσημες βαθμίδες¹⁰.

6) Ιρλανδία

Υπάρχουν στη χώρα 36 νοσοκομειακοί οδοντίατροι, εκ των οποίων αρκετοί είναι εξειδικευμένοι. Αμείβονται είτε με μισθό είτε κατά πράξη και περίπτωση, ενώ τους επι-

τρέπεται να εργάζονται και εκτός νοσοκομείου¹⁰.

7) Ισλανδία

Δεν υπάρχουν στη χώρα νοσοκομειακοί οδοντίατροι. Αντ' αυτού τα νοσοκομεία της έχουν μία λίστα από συμβεβλημένους ιδιώτες οδοντίατρος που ευρίσκονται σε ετοιμότητα αν παρουσιαστεί επείγουσα ανάγκη σε εσωτερικό ασθενή. Η όποια αντιμετώπιση μπορεί να γίνει τότε μόνο σε χειρουργική αίθουσα καθότι δεν υπάρχει οργανωμένο νοσοκομειακό οδοντιατρείο¹⁰.

8) Βέλγιο

Υπάρχουν δύο τύποι νοσοκομείων, τα πανεπιστημιακά και τα ιδιωτικά. Οι περισσότεροι νοσοκομειακοί οδοντίατροι υπηρετούν στα ιδιωτικά με σχέση μερικής απασχόλησης, ενώ λίγοι υπηρετούν στα πανεπιστημιακά με σχέση πλήρους απασχόλησης. Αμείβονται είτε με μισθό είτε κατά πράξη και περίπτωση¹⁰.

9) Γερμανία

Υπάρχουν μόνο ελάχιστοι οδοντίατροι ως έμμισθο προσωπικό ενός νοσοκομείου. Ασθενείς με σοβαρά προβλήματα υγείας αντιμετωπίζονται ευκολότερα (ως εσωτερικοί ή εξωτερικοί) από πανεπιστημιακούς οδοντίατρος στις συνεργαζόμενες με την Οδοντιατρική σχολή κλινικές ή νοσοκομεία¹⁰.

10) Εσθονία

Τα νοσοκομεία της είναι όλα δημόσια και δεν υπηρετούν σε αυτά οδοντίατροι¹⁰.

11) Πολωνία

Στα δημόσια νοσοκομεία της χώρας υπηρετούν 150 οδοντίατροι, κυρίως στα πανεπιστημιακά και σε μερικά κάποιων μεγάλων πόλεων¹⁰.

12) Ολλανδία

Δεν υπάρχουν οργανωμένες νοσοκομειακές οδοντιατρικές υπηρεσίες. Οι εσωτερικοί νοσοκομειακοί ασθενείς λαμβάνουν οδοντιατρική περίθαλψη από τον εξωνοσοκομειακό οδοντίατρο τους¹⁰.

13) Ελβετία

Διαθέτει 30 νοσοκομειακούς οδοντίατρος που παρέχουν τις υπηρεσίες τους είτε ως έμμισθοι λειτουργοί είτε κατά πράξη και περίπτωση με δυνατότητα και εξωτερικής εργασίας. Υπηρετούν στα μεγάλα νοσοκομεία των τεσσάρων πόλεων που φιλοξενούν Οδοντιατρικές σχολές και σε μερικές ακόμη πόλεις¹⁰.

14) Λουξεμβούργο

Δεν έχει νοσοκομειακούς οδοντίατρος. Αντ' αυτού υπάρχουν μερικοί ιδιώτες που έχουν το δικαίωμα, όταν χρειαστεί (πχ. για οδοντοθεραπεία ΑμΕΑ υπό γενική αναισθησία), να περιθάλψουν οι ίδιοι ασθενή τους σε κάποιο νοσοκομείο της χώρας¹⁰.

15) Αυστρία

Οι οδοντίατροι που εργάζονται στα νοσοκομεία της είναι και πανεπιστημιακοί¹⁰.

16) Ουγγαρία

Τα νοσοκομεία της είναι όλα δημόσια και υπηρετούν σε αυτά 40 νοσοκομειακοί οδοντίατροι με σχέση πλήρους ή μερικής απασχόλησης¹⁰.

17) Τσεχία

Υπάρχουν 30 νοσοκομειακοί οδοντίατροι, οι μισοί εξειδικευμένοι. Υπηρετούν σε πανεπιστημιακά ή σε μεγάλα περιφερειακά νοσοκομεία με σχέση πλήρους ή μερικής απασχόλησης. Παρέχουν όλο το φάσμα της οδοντιατρικής περίθαλψης συνεισφέροντας και στην εκπαίδευση των προπτυχιακών φοιτητών¹⁰.

18) Ισπανία

Στα δημόσια νοσοκομεία της υπηρετούν 340 νοσοκομειακοί οδοντίατροι που παρέχουν υπηρεσίες γενικής οδοντιατρικής και μικρής χειρουργικής του στόματος. Στα ιδιωτικά νοσοκομεία, που είναι λιγότερα και ανήκουν συνήθως σε μεγάλες ασφαλιστικές εταιρείες, μπορούν οι ιδιώτες οδοντίατροι να προσέρχονται και να παρέχουν οι ίδιοι υπηρεσίες σε ασθενείς τους¹⁰.

19) Πορτογαλία

Στη χώρα αυτή οι οδοντίατροι είναι είτε απόφοιτοι Οδοντιατρικής σχολής, όπως ισχύει κατά κανόνα τα τελευταία 20 χρόνια και καλούνται οδοντολόγοι, είτε απόφοιτοι Ιατρικής με πρόσθετη οδοντιατρική εκπαίδευση σε δημόσια νοσοκομεία όπως ίσχυε παλαιότερα και ονομάζονται στοματολόγοι. Μόνο οι στοματολόγοι επιτρέπεται να προσλαμβάνονται ως νοσοκομειακοί οδοντίατροι στα 80 περίπου δημόσια νοσοκομεία της χώρας όπου υπάρχουν πολύ λίγες θέσεις. Μερικοί οδοντίατροι, των οποίων ο αριθμός βάνει αυξανόμενος, εργάζονται σε ιδιωτικά νοσοκομεία¹⁰.

20) Ιταλία

Υπάρχουν 300 νοσοκομειακοί οδοντίατροι (οι περισσότεροι γενικοί), πλήρους ή μερικής απασχόλησης, οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες γενικής οδοντιατρικής σε εσωτερικούς ασθενείς και αντιμετωπίζουν και τα επείγοντα περιστατικά¹⁰.

21) Σλοβενία

Οι υπάρχοντες 21 νοσοκομειακοί οδοντίατροι είναι έμμισθοι δημόσιοι λειτουργοί και είναι όλοι εξειδικευμένοι¹⁰.

22) Κροατία

Όλοι οι νοσοκομειακοί οδοντίατροι είναι και πανεπιστημιακοί στις δύο Οδοντιατρικές σχολές και υπηρετούν σε πανεπιστημιακά νοσοκομεία¹⁰.

23) Βουλγαρία

Υπάρχουν πολύ λίγοι νοσοκομειακοί οδοντίατροι, οι οποίοι υπηρετούν ως έμμισθοι δημόσιοι λειτουργοί με δικαίωμα και εξωτερικής εργασίας. Παρέχουν κυρίως υ-

πηρεσίες μικρής χειρουργικής του στόματος¹⁰.

24) Κύπρος

Οι νοσοκομειακοί οδοντίατροι είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης. Οι υπηρεσίες που προσφέρουν περιλαμβάνουν και ενδοδοντία, παιδοδοντία και κινητή προσθετική¹⁰.

25) Μάλτα

Υπηρετούν 17 νοσοκομειακοί οδοντίατροι, οι περισσότεροι εξειδικευμένοι. Εκτός από τη δευτεροβάθμια οδοντιατρική και τις εξειδικευμένες συμβουλευτικές παρεχόμενες, περιθάλπουν και απόρους στους οποίους παρέχονται και κινητές προσθετικές εργασίες¹⁰.

Γ. Η ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΗ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΩΚΕΑΝΙΑ**1) Αυστραλία**

Στην Αυστραλία υπάρχουν Ν.Ο.Τ. κυρίως σε μεγάλα πανεπιστημιακά - νοσοκομειακά συγκροτήματα. Αυτά έχουν κατά κύριο λόγο ως αντικείμενο τη παροχή γενικής και εξειδικευμένης οδοντιατρικής περίθαλψης σε ασθενείς (ενήλικες ή παιδιά) με γενικά νοσήματα και σε ΑμΕΑ. Επίσης παρέχουν εκπαίδευση σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές.

Τα Ν.Ο.Τ. δεν παρέχουν συνήθως υπηρεσίες στον υγιή πληθυσμό, ο οποίος δύναται να ζητήσει περίθαλψη σε τακτικό επίπεδο ή επείγοντος στα Dental Hospitals. Στα τελευταία αυτά περιθάλπονται εκτός των άλλων και ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες (παιδιά, έγκυοι, μετανάστες, άποροι), προσφέροντας επιπροσθέτως και εξειδικευμένες υπηρεσίες.

Τέλος, στην Αυστραλία υπάρχουν μεταπτυχιακά προγράμματα ειδίκευσης στην Special Needs Dentistry, η οποία αποτελεί επίσημη ειδικότητα από το 2003¹³.

2) Νέα Ζηλανδία

Στη Νέα Ζηλανδία οι ασθενείς της Ν.Ο. είναι τα άτομα με γενικά νοσήματα, τα ΑμΕΑ, οι πολύ ηλικιωμένοι και οι άποροι. Οι παρεχόμενες από τα Ν.Ο.Τ. υπηρεσίες καλύπτουν όλες τις ανάγκες τους με γενικούς και εξειδικευμένους οδοντίατρους (παιδοδοντίατρους, στοματολόγους, προσθετολόγους, ενδοδοντιστές, περιοδοντολόγους, ορθοδοντικούς κλπ.), οι οποίοι εργάζονται με σχέση πλήρους ή μερικής απασχόλησης. Στον υπόλοιπο υγιή πληθυσμό δεν παρέχουν υπηρεσίες. Οι περισσότερες πράξεις πραγματοποιούνται στα εξωτερικά ιατρεία τους ή με μίας ημέρας νοσηλεία. Οι κλίνες που διαθέτουν είναι το ένα εκατοστό του συνολικού νοσοκομειακού δυναμικού. Στη Ν.Ο. υπάγεται και κινητή υπηρεσία οδοντιατρικής περίθαλψης κατάκοιτων ασθενών στο σπίτι, η οποία ενεργοποιείται μετά από κλήση της από αρμόδιους υγειονομικούς φορείς¹⁶.

Στη χώρα υπάρχουν περί τους ενενήντα νοσοκομειακούς οδοντίατρους, εκ των οποίων λίγοι είναι πανεπιστημιακοί και αρκετοί εξειδικευμένοι (στοιχεία 1993). Το προσωπικό των Ν.Ο.Τ. συμπληρώνουν εξειδικευμένοι στην οδοντιατρική νοσηλευτές και βοηθοί οδοντίατροι,

Επαγγελματικό θέμα

οδοντοτεχνίτες, τεχνίτες γναθοπροσωπικής προσθετικής, γενικοί νοσηλευτές και διοικητικό προσωπικό¹⁶.

Νοσοκομειακή ορθοδοντική περίθαλψη παρέχεται σε παιδιά με γενικά νοσήματα, σε ΑμΕΑ, σε παιδιά απόρων ή ως μέρος μίας γναθοπροσωπικής θεραπείας.

Σημαντική είναι και η εκπαιδευτική προσφορά των μεγάλων κυρίως Ν.Ο.Τ. στους τελειόφοιτους φοιτητές Οδοντιατρικής (με δύο εβδομάδες εκπαίδευση), σε ειδικευόμενους ιατρούς και γναθοχειρουργούς καθώς και σε άλλους επαγγελματίες υγείας (π.χ. πρακτική εκπαίδευση σε φοιτητές οδοντοτεχνικής, σεμινάρια σε νοσηλευτές και σε λογοθεραπευτές). Η σημαντικότερη όμως εκπαιδευτική προσφορά τους είναι το ενδονοσοκομειακό μεταπτυχιακό πρόγραμμα πλήρους απασχόλησης που παρέχουν σε ειδικευόμενους στη Ν.Ο. οδοντιάτρους (dental house surgeons).

Τέλος, η Hospital / Special Needs Dentistry είναι εδώ και πολλά χρόνια αναγνωρισμένη ειδικότητα στη Νέα Ζηλανδία. Μεταπτυχιακές σπουδές (MDS) στη Ν.Ο. παρέχονται επίσης και από την Οδοντιατρική σχολή του Otago^{13,16}.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα ανωτέρω παρατιθέμενα ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία γίνεται φανερό ότι στις διάφορες χώρες του κόσμου η Ν.Ο. είναι παρούσα σε άλλοτε άλλο βαθμό. Υπάρχουν χώρες όπως οι ΗΠΑ, η Νέα Ζηλανδία, η Αυστραλία, η Μεγάλη Βρετανία, η Βραζιλία και ο Καναδάς που προπορεύονται. Ακολουθεί η μεγάλη πλειοψηφία των χωρών όπου αυτή είναι ανεπτυγμένη σε ενδιάμεσο βαθμό. Και τέλος υπάρχουν και κάποιες χώρες όπου απουσιάζει.

Το αντικείμενο των Ν.Ο.Τ. ανά τον κόσμο είναι κατά κύριο λόγο η παροχή οδοντιατρικής φροντίδας σε εσωτερικούς ή εξωτερικούς ασθενείς με γενικά νοσήματα και σε άτομα με ειδικές ανάγκες. Στους ασθενείς αυτούς οι προηγμένες στη Ν.Ο. χώρες παρέχουν όλο το φάσμα της οδοντοστοματικής περίθαλψης τόσο σε επίπεδο γενικής όσο και εξειδικευμένης οδοντιατρικής. Μία δεύτερη σημαντική προσφορά τους είναι ότι παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες σε άτομα που τους παραπέμπονται ή και θεραπευτικές κυρίως αν πρόκειται για ιδιαίτερα δύσκολες ή εξειδικευμένες οδοντιατρικά περιπτώσεις. Τρίτον, σε αρκετές χώρες τα Ν.Ο.Τ. συμμετέχουν ενεργά στην εκπαίδευση των φοιτητών της Οδοντιατρικής και Ιατρικής, ενώ σε κάποιες διαθέτουν και θέσεις εκπαιδευομένων στη Ν.Ο. οδοντιάτρων.

Η Νοσοκομειακή Οδοντιατρική είναι μέχρι σήμερα αναγνωρισμένη ως ειδικότητα (με τις ονομασίες Hospital Dentistry, Special Care Dentistry ή Special Needs Dentistry) στην Νέα Ζηλανδία, Βραζιλία, Αυστραλία και σε μερικές πολιτείες του Καναδά.

Οι μεταπτυχιακές σπουδές στη Ν.Ο. στις χώρες όπου υπάρχουν έχουν τη μορφή είτε ενδονοσοκομειακών (πχ. General practice residency σε ΗΠΑ και Καναδά) είτε πανεπιστημιακών προγραμμάτων (πχ. Master σε Μεγάλη Βρετανία και Νέα Ζηλανδία).

Σημαντικό και αισιόδοξο για το μέλλον της ανά τον κόσμο Ν.Ο. φαίνεται να είναι το γεγονός ότι παρά τις υπάρχουσες αντιξοότητες (οικονομικές κυρίως)¹⁷ έχει σε μεγάλο βαθμό συνειδητοποιηθεί η μοναδικότητα και η αξία που έχει το αντικείμενο και η προσφορά της. Προς αυτή τη κατεύθυνση βοηθά και η αυξανόμενη ζήτηση των υπηρεσιών της τόσο από τους ασθενείς με γενικά νοσήματα και τα ΑμΕΑ όσο και από τις οικονομικά ασθενέστερες και κοινωνικά ευαίσθητες τάξεις¹.

Τελειώνοντας θα θέλαμε να κλείσουμε τη σύντομη αυτή αναφορά μας στη Νοσοκομειακή Οδοντιατρική του εξωτερικού με μία ευχή. Να αυξηθεί η επικοινωνία και η συνεργασία της Ελληνικής Ν.Ο με εκείνη των άλλων χωρών. Πιστεύουμε ότι αυτό θα άνοιγε νέους ορίζοντες στον Έλληνα νοσοκομειακό οδοντίατρο με μεγάλα οφέλη τόσο σε κλινικό όσο και σε εκπαιδευτικό και ερευνητικό επίπεδο. Παράλληλα όμως θα έκανε και γνωστό στο εξωτερικό το έργο της Ν.Ο. της χώρας μας μετά από τα τόσα χρόνια συνεχούς και σημαντικής προσφοράς της.

SUMMARY

Hospital Dentistry abroad

John Fandridis

hellenic hospital dentistry 2: 15-21, 2009

Hospital Dentistry (H.D.) is the practice of dentistry in a hospital setting.

This study aims to present the H.D. existing in different foreign countries.

In general, H.D. has quantitatively and qualitatively a different presence in each country. There are some leading countries such as USA, Australia, New Zealand, UK, Brazil and Canada. Then there are the majority of countries with a mean H.D. presence. And finally there are a few where H.D. is absent.

Worldwide, the main function of a hospital dental department is the provision of dental care to medically compromised or handicapped people, whether they are inpatients or outpatients. In the leading countries this service includes their comprehensive dental treatment with general and specialized dentists. A second task is the provision of consultant advice and occasionally treatment for cases of special difficulty referred to hospitals. A third activity undertaken by teaching hospital dental departments is the training and education of dental and medical students, some also having internal postgraduate training programs in H.D.

Up till now H.D. is a recognized specialty (also called Special Care Dentistry or Special Needs Dentistry) in New Zealand, Brazil, Australia and in some states of Canada.

Postgraduate studies in this field are offered either as internal hospital programs (for example General practice residencies in USA or Canada) either as MSc University programs (for example in UK and New Zealand).

Finally, of major importance for the future of H.D.

worldwide is the fact that its importance has been generally recognized and the demand for its unique services is increasing.

Key words: *Hospital dentistry, hospital dental department, dental care for handicapped, dental care for medically compromised.*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Johnson ES, Mulvihill JE, Mitchell P, Brody HA. Dentistry in hospitals: looking to the future. JADA 1987; 115: 545-551.
2. Garrison RS. Enhancing the medical/dental interface. JADA 1987; 115: 552-555.
3. Goldman HM, Guernsey LH. The role of the dental specialist in the hospital. Dental Clin North Am 1975; 19: 665-673.
4. Iranpour B, Brown IS. Ambulatory hospital dentistry. Dental Clin North Am 1975; 19: 587-593.
5. Bonaventura MC, Speilman K, Malin DB, Miller DJ, Cardo Jr VA, Vuolo S, Zambito RF. Hospital Dentistry. Window on total family health care. N.Y. State Dent J 1994; 60: 51-54.
6. Greenberg M. General dentistry and oral medicine in the hospital. Dental Clin North Am 1975; 19: 643-656.
7. Dental care of the medically complex patient. Lockhart PB (Ed).2004, Elsevier limited
8. Canadian Dental Association. CDA position on provincial funding of hospital based dental services and postgraduate dental education. February 2005.
9. Mugayar L, Hebling E, Vendramini Dias P. Special care dentistry: a new specialty in Brazil. Special Care Dent 2007; 27:232-235.
10. Kravitz AS, Treasure ET. Manual of Dental Practice. Council of European Dentists. Version 4, November 2008. <http://www.eudental.eu>
11. Hospital dental care. <http://www.nhscareers.nhs.uk>
12. Seward M. The changing role of specialist care in NHS dentistry. Br Dent J 1998; 185: 34-35.
13. Ettinger RL, Chalmers J, Frenkel H. Dentistry for persons with special needs: How should it be recognized? J Dent Educ 2004; 68: 803-806.
14. Arnrup K, Lundin SA, Dahllof G. Analysis of paediatric dental services provided at a regional hospital in Sweden. Swed Dent J 1993; 17: 255-259.
15. Dentistry in Sweden. Swedish Dental Association. July 2003.
16. Livingston MH. What is hospital dentistry? N-Z Dent J 1993; 89: 4-8.
17. Park MS, Sigal MJ. The role of hospital based dentistry in providing treatment for persons with developmental delay. JCDA 2008; 74: 353-357.

Διεύθυνση για επικοινωνία:

Ι. Φανδρίδης
Κορνάρου 33, Ηλιούπολη
TK 16346 Αθήνα
Τηλ. 2109916344,
6972177702
e-mail: janfan@otenet.gr

